

Kentsel Kimliğin Dönüşümünde Kentsel Politikaların Etkisi: Şişhane Bölgesi, İstanbul

*

O. Hazal Yeğenağa
Yıldız Teknik Üniversitesi

Yasemen Say Özer
Yıldız Teknik Üniversitesi

Öz

Uzun bir ticaret geçmişine sahip olan Şişhane Bölgesi, İstanbul'da aydınlatma pazarının merkezi olarak bilinen önemli bir zanaat mahallesidir. Atölyelerin, dükkânların ve toptancıların zaman içerisinde kümelenecek bölgede oluşturduğu kentsel doku, kentsel mekâna özel bir kimlik kazandırmıştır. Ancak bugün yürütülen turizm odaklı kentsel politikalar kentsel doku ve kimlik üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Haliçport, Galataport, Tarlabası Yenileme Projesi, Haliç Metrosu Köprüsü ve Haliç Tüüp Geçidi gibi büyük ölçekli projeler, atölyeleri şehir merkezinden çevreye taşınmaya zorlayan önemli gelişmeler olmuştur. Bu çalışma Şişhane Bölgesi'ni tehdit eden bu politikaların ve bölgedeki dönüşümlerin etkileri üzerine yoğunlaşarak, bölgenin geleneksel üretim yapısıyla korunması gerekliliğini savunmaktadır. Zanaat üretimi yapan birbiriyle ilişkili aktörlerin Şişhane ve çevresinde hala varlığını sürdürüyor olması kentsel kimliğin sürekliliğinin sağlanması için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu bağlamda bölgedeki üretim yapısı ve bu yapının kentsel kimliği oluşturmadaki rolü vurgulanarak, kentsel ve kültürel sürekliliğe ilişkin yaşanan sorunlara yanıt aramaktadır.

Çalışma kapsamında Şişhane Bölgesi'nde kimliğin oluşumunda etkili olan katmanlar, Haliç ve Galata'nın mekânsal gelişimiyle ele alınmaktadır. Bölgedeki mevcut durum hakkında bilgiler verilip konu, kimliği tehdit eden kentsel politikaların etkileri üzerinden tartışılmaktadır. Çalışma alanı, aydınlatma firmalarının en yoğun bulunduğu güneyde Tersane Caddesi, batıda Refik Saydam Caddesi, kuzeyde Büyük Hendek Caddesi, Küçük Hendek Caddesi ve devamında Yüksek Kaldırım Caddesi, doğuda ise Kemeraltı Caddesi ile tanımlanmaktadır. Araştırmada yapılan haritalandırma çalışmaları ve yerinde gözlemler, zanaat mahallesi hakkında veri toplamak için kullanılan ana yöntemler olmuştur. Bu çalışma, bölge ile ilgili ileride yapılacak olan araştırmalar ve iyileştirme girişimleri için kaynak olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zanaatkârlık, Kentsel Kimlik, Kentsel Kimliğin Dönüşümü, Şişhane Bölgesi, İstanbul, Aydınlatmacılar, Kentsel Politikalar

The Impact of Urban Policies on the Transformation of Urban Identity: Şişhane District, Istanbul

*

O. Hazal Yeğenağa
Yildiz Technical University

Yasemen Say Özer
Yildiz Technical University

Abstract

Şişhane District, which has a long trade history, is one of the most important crafts neighbourhood in Istanbul, known as the center of the lighting market. In time, clustering of workshops, shops and wholesalers constitute an urban texture that gives the district's specific identity. However, following tourism-oriented urban policies give rise to negative impacts on this urban texture and identity. Large scale projects such as Haliçport, Galataport, Tarlabası Renewal Project, Golden Horn Metro Bridge and Golden Horn Sub-sea Tunnel are forcing the workshops to move from the city center to peripheries. This study focuses on the effects of these policies and transformations threatening Şişhane district and recommends an approach to preserve the space together with the traditional manufacturing network. Artisans still maintain their presence together with other actors in Şişhane and its surroundings. This is important both for themselves and for protecting urban identities against different threats caused by tourism. Emphasizing the structure of manufacturing and its role to construct the identity in the existing urban context, the paper looks for answers to the problems of urban and cultural continuity.

Within the scope of the research, firstly the strong elements which constitute the identity of Golden Horn and Galata were handled together with the spatial development of the region. After explaining the current situation in the region, the subject is discussed through the effects of urban policies that threaten identity. The study area is defined within the boundaries of Tersane Caddesi in the south, Refik Saydam Caddesi in the west, Büyük Hendek Caddesi, Küçük Hendek Caddesi in the north and Kemedan Caddesi in the east. In this research, mapping and site observations are the main methods to collect data in the crafts neighborhood. This study aims to be a source for the future research and improvement initiatives of Şişhane.

Keywords: Craftsmanship, Urban Identity, Transformation of Urban Identity, Şişhane District, Istanbul, Lighting Technology, Urban Policies

Giriş

Kent, tarihsel süreklilik içerisinde fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların birikerek yığılması sonucu oluşur. Kent kimliğini ise bir kenti diğerlerinden ayrı kılan o yere özgü unsurların birlikteliği oluşturur. Farklı bir deyişle o yerin özgünlüğüdür. Sözü edilen unsurlar kentin coğrafi yapısı, kültürel düzeyi, mimari niteliği, yerel gelenekleri, yaşam biçimi vb. niteliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Ocakçı ve Türk, 2012, s. 226). Genel olarak o yeri fiziksel ve sosyal özellikleri ile diğerlerinden ayıran, o yere anlam katan özelliklerin tümüdür. Buna karşın mekâna yapılan müdahaleler, değişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin etkileriyle birlikte, tarihsel süreç içerisinde katmanlaşmış kentsel kimliğin üretilmesini engelleyerek yerin kentsel ve kültürel sürekliliğine zarar vermektedir. Kentsel mekânda yapılan fiziksel değişiklikler, sosyal çevre özellikleri ile uyuşmadığı takdirde o bölgedeki kentsel kimliği tehdit etmektedir.

Bu çalışmada, geleneksel üretimin geçmişten günümüze kimliğin oluşumundaki rolü vurgulanmış, kentsel ve kültürel sürekliliğin önemine dikkat çekilmiş ve büyük ölçekli kentsel projelerin bölge üzerindeki etkileri tanımlanmıştır. Galata surları içinde bir zanaat mahallesi olan Şişhane Bölgesi'nde ticaretin kentle bütünleşmiş bir ağ sistemi olarak işleyişi incelenmiştir. Zanaat mahallesinin mevcut yapısı konusundaki tespitlerin gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması hedeflenmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Şişhane Bölgesi'ndeki geleneksel üretim yapısını ve mekânı kullanım şeklini anlamak için farklı zamanlarda alanda çalışılmıştır. Firmaların geçmişteki adreslerine ulaşmak adına İstanbul telefon rehberleri taranmış, yapılan gözlemler, çekilen fotoğraflarla ve haritalama çalışmalarıyla desteklenmiştir. Bölgedeki aktörlerle bire bir görüşmelerde bulunulmuş, bunlar notlarla belgelenmiştir.

Kentsel Kimlik Kavramı

Sürekli olarak değişme ve gelişme halinde olan kentlerin kimlikleri, doğal, yapı ve sosyal unsurların karmaşık etkileşimiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla bir yerin gerçek bir kimlik kazanması zamanın geçişine bağlıdır (Manley ve Guise, 1998). Bu nedenle kentsel kimliği anlamak için

yerel kentsel bağlamı, toplumsal ilişkileri, yapılı çevre biçimini ve doğası ile olan etkileşimini tarihsel süreç içerisinde değerlendirmek gerekir.

Kentsel kimlik, bir yerin kendine özgü özellikleri ile ilişkilidir. Norberg-Schulz'un (1971) da belirttiği gibi çevresiyle ilişki içerisindeki bir yerin kimliği bu özelliklerin belirli bir yoğunluğuna bağlıdır. İnsanlar yaşadıkları çevrenin onlara ait olduğunu hissetmek ister. Kent düzeyinde de çevre, insanları kendilerini ifade etmeye ve yakın ilişkide olmaya teşvik etmelidir (Oktay, 2002). İnsan çevresine uyum sağlayabildiğinde, zihinlerinde o yer ile ilgili bir imge oluştuğunda ve yer hissi yaratıldığında kimlik oluşur.

Lynch (1960/2011) kentin karmaşık düzeni içerisinde ona anlam katan özelliklerin oluşturduğu birlikteliği kent imgesi kavramıyla açıklamaktadır. Çalışmasında bir kenti akılda kalır yapan yapılı çevreden kaynaklanan kimlik öğelerini yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleri olarak belirtir.

Kentin sahip olduğu doğal çevreden kaynaklanan kentsel kimlik öğeleri ise o kentin bulunduğu yerin topoğrafya, iklim, su ögesi, toprak yapısı, bitki örtüsü vb. özellikleridir (Ocakçı ve Türk, 2012, s.227). En temel düzeyde kentler coğrafi konumlarıyla tanımlanmakta ve yerleşim karakterleri onları özgün kılmaktadır.

Kentsel kimlik sadece doğal ve yapılı çevre özelliklerinden oluşmaz. Bir kenti temsil eden özelliklerin tümü düşünüldüğünde, kentsel kimlik büyük oranda insan ilişkilerini ve insanın çevresiyle etkileşimini içerir. Zamanla değişen bu ilişkiler ise kimliğe dinamik bir yapı kazandırır. Bu nedenle bir yerin kimliğini tanımlarken sosyal çevrenin özellikleri de incelenmelidir. İnsanların aile yapısı, davranış biçimleri, kültürel düzeyi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi vb. bu özelliklerin içerisinde yer alır. Kentteki yapılı çevrenin insan odaklı yapısı, "kültürel ve sosyal değerler taşıyan insanlığın kentsel kimliğe hem somut, hem de somut olmayan katkılarının ifadesidir" (Markoç ve Eryazıcıoğlu, 2014).

Bir yerin kimliğinin diğer önemli belirleyicisi ise kullanım alanlarının ve o alanlardaki faaliyetlerin şeklidir. Ticari faaliyetlerin çeşitliliğini yaratan fiziksel ve ekonomik şartlar, farklı çeşitlilikleri de üretir ve bu yerin karakterinin oluşmasını sağlar (Jacobs, 1961/2015, s.170).

Lefebvre (1991/2015), "Ürün-üretici olan mekân, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin dayanağıdır." sözüyle mekân kavramının diyalektikleştirdiğini, üretim veya kültürde olan bir değişimin mekânın üretilmesini de değiştirdiğini vurgulamaktadır. Bu noktada çalışan nüfus, gelir düzeyi

ve sektörel yığılmalar gibi sosyo-ekonomik özellikler de önemli kimlik unsurlarıdır. Bahsedilen bütün bu unsurların oluşturduğu kimlik toplumsal ilişkilerin bir sonucudur. Toplumsal ilişkilerin yeniden üretimi kimliğin de yeniden tanımlanmasını ve üretimini gerektirir (Tekeli, 1991). Sonucunda yere özgü bir kimlik ortaya çıkar. Dolayısıyla mekâna özgü doğal, yapı ve sosyal çevre özelliklerinin birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Kentsel kimlik, kentsel koruma anlayışı ile yakından ilişkilidir. Yapı ve doğal çevrenin, kültürel varlıkların ve ekonomik özelliklerin eşit bir şekilde korunması kentsel sürdürülebilirliği sağlar. Kentsel kimlik, hızla değişmeyen, uzun bir zamanda tarihsel katmanların birikmesiyle oluşmuş kentlerde daha iyi korunmaktadır (Ocakçı ve Türk, 2012, s.226). Dolayısıyla bu kentler çağlar boyunca kendisini yeniden inşa edebilme özelliğine sahiptir.

Uzun bir geçmişe ve güçlü bir kimliğe sahip kentler düşünüldüğünde, nesiller boyunca yaratılmış fiziksel ve doğal çevre tarafından oluşturulan kentsel bağlam, kentsel kimliğin en önemli belirleyicisidir. Bu noktada tarihi kent merkezinde olan bölgeler de bağlamın bir parçası olarak kentsel kimliğin oluşumunda aynı öneme sahiptir. Şişhane Bölgesi de hem İstanbul'un tarihi kent merkezinde, Haliç ve Galata'da bulunması, hem de somut olmayan kültürel miras olarak nitelendirilen zanaatkârlığı bünyesinde barındırdığından diğerlerinden ayrılmaktadır.

Şişhane Bölgesi'nde Kentsel Kimlik

Bir kentsel mekânın karakteristik biçimi ve kimliği, tarihi, doğal ve kültürel değerlerinin yapı ve çevre unsurları ile birlikteliğinden oluşur. Şişhane Bölgesi'nin kimliğinin oluşması ise, öncelikle Haliç ve Galata Bölgesi'nde sözü geçen değerlerin ilişkisine bağlıdır. Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği bölgede doğal bir liman olan Haliç'in tarihsel süreç içerisinde kuzeyinde bulunan Galata Bölgesi'yle olan ilişkisi ticari bir merkez olmasında önemlidir. Ticari değerleri korumaya yönelik bölgenin eğimli topografyasına yapılan surlar da Galata kimliğinin oluşmasında etkin rol oynar.

İnsan ilişkileri ve insanın çevresiyle kurduğu ilişki kentsel kimliğin oluşumunda önemli öğelerdir. Dolayısıyla deniz ticaretinin yoğun olduğu bu bölge, sosyo-ekonomik yapıdan ayrı düşünülmemelidir. Ticaretten doğan üretim biçimleri kendine uygun bir yer seçerek zamanla

yığılmış ve bulunduğu yere değer katmışlardır. Günümüzde Şişhane Bölgesi'nde ağırlıklı olarak aydınlatma ve elektrikli aletler üreten, metal işleri yapan yüz yıldan uzun bir süredir zanaatkârların bulunduğu atölyeler mevcuttur. Bu bağlamda, kent kimliğini bir süreklilik olarak algılayanın ve kavramanın (Güvenç, 1991) önemini vurgulayarak çalışmada aydınlatmacılar kimliğinin oluşumu, Haliç ve Galata'nın kimliğini oluşturan güçlü öğelerle birlikte ele alınmaktadır.

Galata Bölgesi, Latin topluluklarının bölgede yerleşme ve ticaret yapma istekleri sonrasında kentsel anlamda bir özellik kazanmıştır. Özellikle Venedik ve Cenovalılar Galata'da ticaret yaparken aynı zamanda kentsel yerleşimin şekillenmesini sağlayacak surları da bölgeye katmışlardır. Galata'daki deniz ticareti işlevinin sürekliliğiyle bu ticareti korumaya yönelik yapılan surlar zamanla fiziksel ve sosyal çevreyi şekillendirmiştir. Doğal bir liman olan Haliç ise Tarihi Yarımada ve Galata arasında bir sınır oluştururken zamanla bu iki bölgeyi birbirine bağlayan ticaret işleviyle farklılaşmış, çevresini de değiştirmiştir.

Bizans'ın ekonomik ve ticari imtiyazlar tanınmasıyla güçlenen Cenovalılar sınırlarını genişleterek bölgede kuvvetlenmişlerdir. Sınırları zamanla Tersane yönünde Azapkapı-Şişhane-Tophane hattına yayılmış, Galata Kulesinden ışınsal olarak kıyı surlarına ulaşmış, kapılarla doğrudan liman ve iskelelere bağlanmıştır. Surların yerleşimini belirleyen liman ve topoğrafik koşullar olmuştur. Bu bölge aynı zamanda önemli sur kapılarının kıyıya açıldığı alan olup lonca binası da burada bulunmaktadır. Zanaatkâr ve tüccarların kayıtlı olduğu, ticaret ve üretimden sorumlu kişilerin eğitimi, organizasyonu, korunması gibi sorumlulukları olan lonca; Galata'da güçlü ticari yapılanmayı sağlamıştır (Mantran, 2001, s.404).

Deniz ticaretinin yanı sıra Fatih tarafından 1455 yılında gemi yapımı için kurulan Tersane-i Amire, Haliç'in kimliğinde önemli bir yer tutmaktadır. Doğal bir liman olarak Haliç, çevresinden başlayarak iç kısımlara doğru kente dinamik bir yapı, yoğunluk ve çeşitlilik kazandırırken bir yandan da tersanenin yan sanayisi ve atölyeleriyle buraya yerleşmesiyle küçük işletmelerin ekonomik yuvası haline gelmiştir. Özellikle buharlı gemilerin deniz taşımacılığında önem kazanmasıyla büyük bir değişim yaşamıştır. O dönem Haliç'in, denizcilikle ilgili birçok imalatçı ve zanaatkâr esnafı barındırdığı görülmüştür. 1638'de yapılmış bir sayıma dayanarak Evliya Çelebi, şehirde 262.000 lonca mensubu bulunduğunu belirtmiştir (Kuban, 1970, s.35). 17.yy'da Mantran'ın (1986) İstanbul ge-

nelinde yaptığı çalışmaya göre, Şişhane Bölgesi ve çevresinde, demircilerin ve camcılarının yer seçtiği görülmüştür.

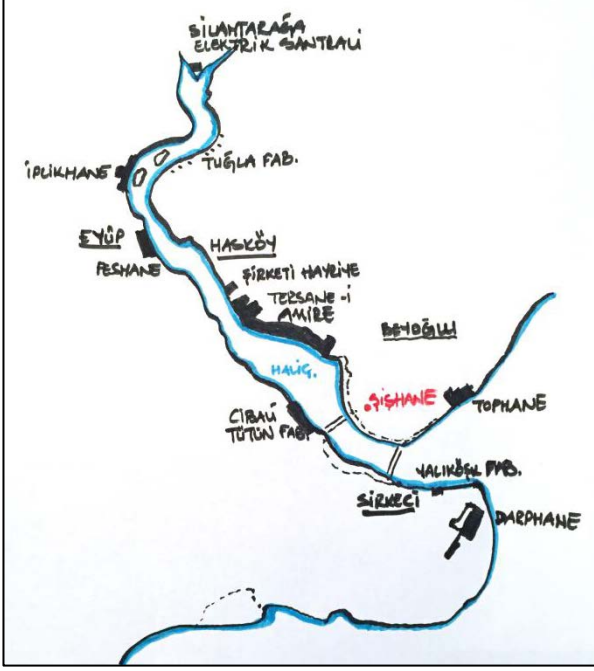
Galata Limanı'nın varlığı 17. ve 18. yüzyıllarda kıyı kesimlerdeki denizcilik faaliyetlerinin artırırken, yakınlarında da ticareti destekleyen borsa, banka, tercüme büroları ve depoların yer seçmesine neden olmuştur. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyılda Voyvoda Caddesi ve Perşembe Pazarı'na açılan sokaklarda çok sayıda han yapısı inşa edilmiştir.

19. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar, kent planlaması ve kent yönetimi alanlarında ciddi adımların atılmıştır. Bu bağlamda Galata ve Pera'da kentsel düzeni sağlamak amacıyla VI. Daire (belediye) kurulması önemlidir. Yolcuzade İskender Yokuşu'nun sonuna yapılan belediye binası altıncı daire anlamına gelen Şeş Hane'den dolayı bölgeye ismini vermiştir. Belediye, 1861 yılında Galata'da yolların genişletilmesi, havagazıyla aydınlatılması, eski Ceneviz yapılarının yıkılması ve yenilerin yapılması gibi önemli çalışmalarda bulunmuştur. Özellikle sokakların aydınlatılmasına önem verilmiş, Dolmabahçe Gazhanesi'yle Pera Caddesi'nin aydınlatılması sağlanmıştır (Akın, 2011, s.102-123). Sonrasında Galata surları yıkılıp yerine yeni yollar açılmıştır. Galata ile Pera arasında bir bağlantı projesi olan ve Şişhane Bölgesi'ne açılan Okçu Musa Caddesi'nin planlanması da bu dönemde geliştirilmiş bir projedir.

1836'da ilk köprü'nün inşası ve 1837'de buharlı gemilerin Akdeniz'de ticari amaçlarla kullanılmaya başlanması ve denizcilik faaliyetleriyle ticaret giderek yoğunlaşmıştır. Galata Bölgesi'ne yönelik ilk planlama çalışması 1933'te Hermann Elgötz tarafından yapılmıştır. Bu planda, Beyoğlu tarafında Perşembe Pazarı ve Voyvoda Caddesi'nin iki tarafı, Azapkapı'dan Kasımpaşa'ya kadar olan (Şişhane Bölgesi'ni de içine alan) kısım iş ve ticaret bölgesi olacaktır (Duranay, Gürsel ve Oral, 1972, s.370). Ayrıca İstanbul'un ekonomik buhrandan korunması için liman işlerine önem verilmesi ve sanayi ile küçük sanatların muhafaza edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Elgötz raporunda, İstanbul'un tarihi önemine dikkat çekmiş, eski kültürün ve işlevlerin korunması gerektiğini vurgulamıştır.

İstanbul'un biçimlenmesinde önemli değişiklikleri içeren plan ise Henri Prost tarafından 1937 yılında yapılmıştır. Bu planda Şişhane ve çevresini etkileyen en önemli karar sanayinin Haliç'te toplanmasıdır (**Şekil-1**). Plana göre büyük sanayi için Atatürk Köprüsü'nden Haliç'in başlangıcına doğru olan yerler tahsis edilmiştir. İstanbul'a elektrik üretecek santralin, sanayinin yer aldığı Haliç'in ucunda bulunan Silahtarağa

bölgesinde kurulması kararlaştırılmıştır (Aksoy, 2009). Dönemin teknolojisi düşünüldüğünde enerji kayıplarını azaltmak için santralin sanayi bölgesinde yer alması önem taşımaktadır.

Şekil 1. 19.yüzyılda Haliç'te Endüstri Bölgeleri

1950'lerde İstanbul'a doğru hızlı bir göç akımı yaşanmış ve gelenler Haliç ve sur dışındaki sanayi alanlarının çevresine yerleşmişlerdir. 1956-57 yıllarında dönemin başbakanı Menderes, Prost planını temel alarak geniş çaplı imar çalışmaları yapmıştır. Mevcut dokunun üzerinde geniş yollar açılmıştır. Tersane Caddesi'nin açılması kıyı kesimiyle Galata Kulesi ve çevresinin bağlantısını koparmıştır. (Şekil-2)

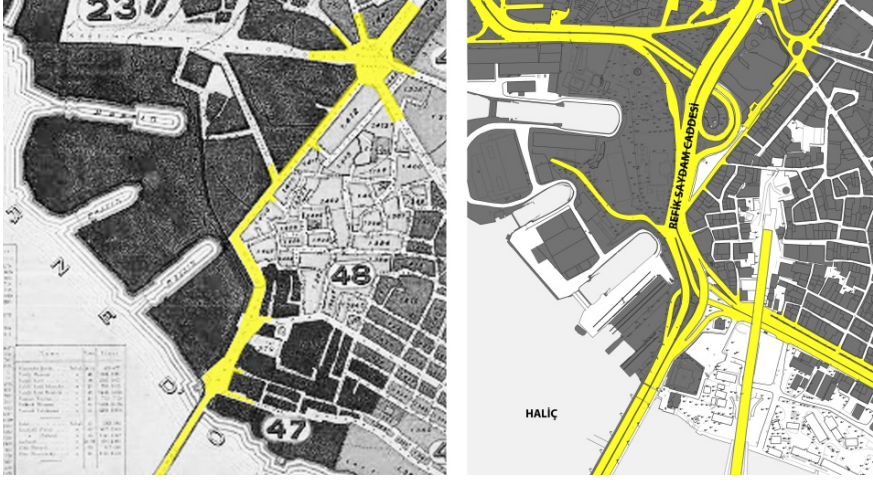
1980'de hazırlanan 1/50.000 ölçekli Nazım Planı ile Haliç kıyılarının ve merkezi iş alanlarının öncelikli olarak planlanması kararlaştırılmıştır. 1985 yılında oluşturulan Haliç Nazım Planı'nda Haliç kıyılarındaki küçük ve büyük sanayi tesislerinin bu fonksiyonlar için ayrılan yere taşınması ve yerlerinin kamuya açılarak yeşil alanlara dönüştürülmesi kararı alınmıştır. Bu dönemden itibaren Haliç'teki tersanelerde de üretim azaltılmıştır.

Şekil 2. Tersane Caddesi'nin genişlemesi

1986'da Bedrettin Dalan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı olmasıyla pek çok kesimin "Dalan Operasyonları" diye adlandırdığı ve eleştirdiği yıkımlar başlamıştır. Birçok yapı yıkılarak Tarlabası Bulvarı Unkapanı Köprüsü'ne kadar genişletilmiş ve Şişhane Meydanı açılmıştır. Bu çalışma sonucu Şişhane Bölgesi, Haliç Tersanesi ile fiziksel olarak koparılmış, böylece bulvar bir sınır oluşturmuştur. (Şekil-3) Ayrıca fabrika ve işyerinin yıkılarak şehir dışına taşınmasıyla Haliç'in kimliğiyle özdeşleşen tarihsel ve kültürel mirasa ait yapılar da bu yıkımlar sonucu yok olmuştur. Bu sanayisizleştirme sürecinde Şişhane Bölgesi ile ticari ilişkileri olan Perşembe Pazarı'nın Şişli'deki Perpa Ticaret Merkezi'ne taşınması da bölgeyi etkileyen önemli bir gelişme olmuştur. Bu dönemde artan ulaşım sorunu, su ve hava kirliliği ve Karaköy Limanı'yla Perşembe Pazarı'nı kapsayan bölgenin turizm alanı haline getirilecek olması sonucu pazarın kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu müdahale sonucu Galata Bölgesi'ndeki ticaretin varlığı büyük oranda azalmıştır.

Şekil 3. Refik Saydam Caddesi (Pervititch Haritası- Günümüz)

1994 ve 1995 yıllarında hazırlanan 1/50.000 ölçekli Nazım Planı raporları, İstanbul'un küresel ekonomiyle bütünleşerek bir dünya kenti olma hedefini ortaya koymuş ve bu amaçla çeşitli politikalar geliştirilmiştir. Kalkınma ekonomik, kültürel, toplumsal ve politik yönleriyle ele alınmıştır. Daha sonraki planlarda kültürün korunması, geliştirilmesi ve kültürel faaliyetlerin yaygınlaştırılması vurgulanmıştır. İstanbul ise, kültürel zenginlik, çeşitlilik, tarihi mekânların varlığı vb. özellikleri bünyesinde barındırdığından kültür ürünlerinin üretimi ve tüketimi açısından Türkiye'nin merkezi konumundadır. Özellikle Haliç, hem "somut" hem de "somut olmayan" kültürel değerlere sahip olduğundan kültürel gelişim bölgesi olarak görülmüştür. Bununla birlikte İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti olma hedefiyle, temelde kültürel mirası koruma, kentsel dönüşüm, toplumsal gelişim ve eğitim gibi konularda çeşitli projelerin yapılması hedeflenmiş ve turizmi artırmak amaçlanmıştır. Dolayısıyla Haliç, İstanbul'un bir dünya kenti olması için üretilen vizyonlar ile birlikte Avrupa Kültür Başkenti olma yolunda geliştirilen stratejilerde önemli bir fırsat mekânı olarak görülmüştür (Erden, 2009, s.11).

Şişhane Bölgesi'nin Zanaat Mahallesi Yapısı

1837 yılında buharlı gemiler, Akdeniz ticaretinde kullanılmaya başlandıktan sonra, Haliç'te buharlı gemilerin yapımı için pirinç aksam üreten atölyeler açılmıştır. 20.yy'ın başlarında dizel motorlu gemiler üretilmiş ve bu atölyeleri işleten ustalar da yeni bir pazar arayışına girmiştir.

1914 yılında Silahtarağa Elektrik Santrali'nin devreye girmesinin ardından VI. Daire'nin çalışmalarıyla sokaklara ve konutlara elektrik verilmiş dolayısıyla aydınlatma elemanı ihtiyacı oluşmuştur. Bu dönemlerde camilerde ve saraylarda aydınlatma elemanı olarak avize kullanılması ustalara pazar açığını kapatmak için fikir vermiştir. Sonucunda buharlı gemi aksamı üreten atölyelerde avizecilik zanaatı doğmuştur (Sirel, 2016).

19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere ve Fransa ile gelişen ticari ilişkilerin sonucunda bu devletler Osmanlı İmparatorluğu'nda kendilerine ürünlerini sergileyebilecekleri rahat bir pazar bulmuşlardır. O dönem özellikle İngiltere'nin Osmanlı'ya cam eşyaların yanında kristal avizeleri ve şamdanları da ihraç ettiği bilinmektedir (TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı, 1998, s.10-14). Levanten ve Ermenilerin çoğunluğu oluşturduğu bu bölgede yalnızca avize değil, modernleşme sürecine giren Osmanlı saraylarının mobilyalarının da üretildiği bilinmektedir.

Edhem Eldem (2000) çalışmasında 1920'li yıllardan sonra bölgede elektrik teknolojileri dükkânlarının arttığını ve daha küçük dükkânları arka sokaklara iterek onların yerine yerleştiğini belirtmektedir. Voyvoda Caddesi'ndeki Burla Han, Hezaren Han, Bereket Han ve Güven Sigorta Han gibi binalara 2000'li yıllara kadar birçok elektrik teknolojileri dükkânının yerleştiğini tespit etmiştir. Bu firmalar bölgenin ana akslarından biri olan Voyvoda Caddesi'nden Okçu Musa Caddesi'ne ve Şişhane'ye doğru yoğunlaşmıştır (Eldem, 2000, s.35-36).

Aydınlatmacıların ilk nerede yer seçtiği bilinmemekle birlikte 1944 yılında Eski Banka Sokağı Sen Piyer Han içerisindeki mülkün avize işleri için kiralandığına dair kontrat o dönemde bölgede bu imalatının varlığını göstermektedir (T.C. Maliye Vekaleti Kira Kontratosu, 1944, 6 Temmuz). Bununla birlikte 1952 yılında, Haliç Tersanesi'nde marangozhane, elektrik atölyesi ve dökümhane yapılmıştır (Köksal, 1996, s.30). Bu bağlamda Şişhane'de zanaatın doğuşunun ve kümelenmesinin, Haliç Tersanesi'ndeki işlevlerin oluşumuyla paralellik gösterdiği açıktır.

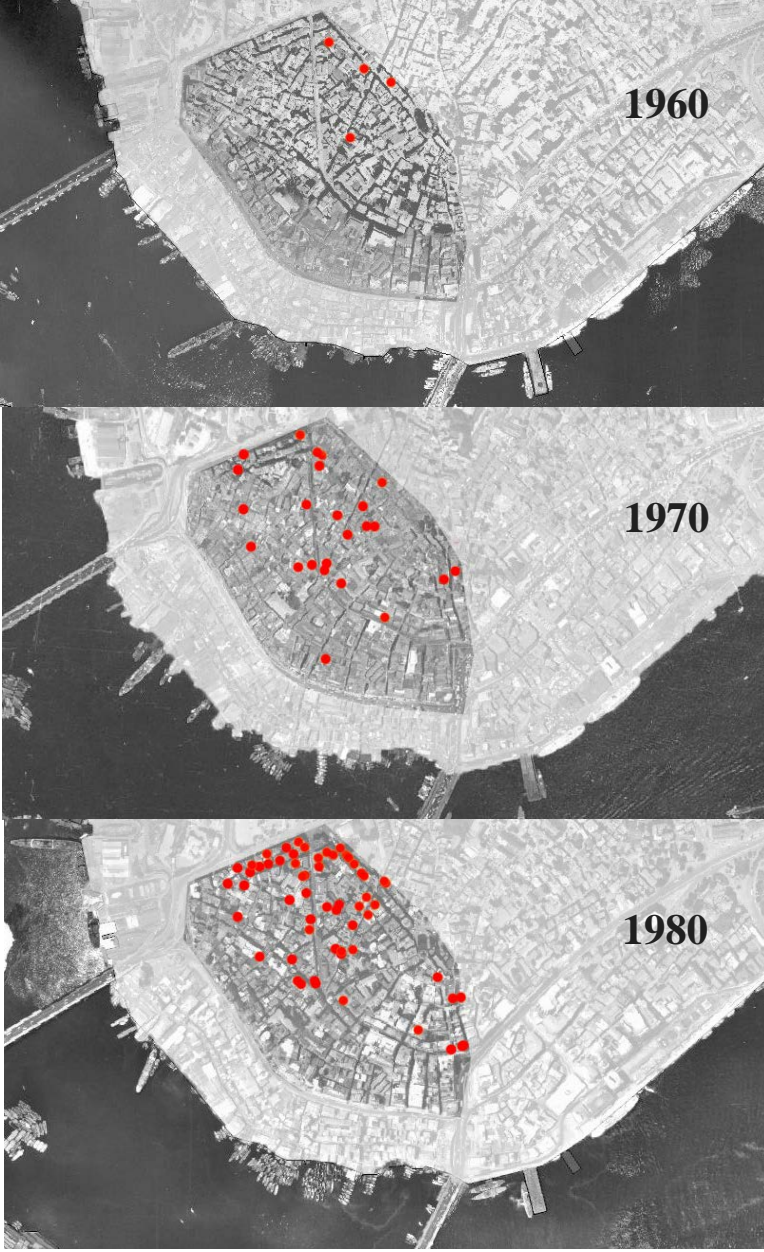
1960-80 yılları arasında İstanbul'da aydınlatmacıların sayısında ciddi bir artış olmuştur. (**Çizelge-1**) Atölye ve dükkânların özellikle Karaköy ve Galata'da yoğunlaştığı gözlemlenmektedir.

AVİZE- ABAJUR	İmalat- İthalat	Satış- Toptan	Satış- Perakende	Tamirci	Toplam
1960-61	9	6	1	-	16
1970-71	51	12	5	2	70
1980-81	169	35	81	2	287

Çizelge 1. İstanbul'da 1960-80 yılları arasında aydınlatmacıların sayısı
(İstanbul Telefon Rehberlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Karaköy ve Galata'da yer seçmiş dükkânlar rehberlerden edinilen adres bilgilerinden yola çıkılarak yıllara göre haritalara işlenmiştir. Buna göre 1980 yılına doğru özellikle Okçu Musa Caddesi, Şişhane Sokak ve Büyük Hendek Sokak'ta aydınlatmacıların yoğunlaştığı gözlenmektedir. (Şekil-4)

Günümüzde Şişhane Bölgesi, aydınlatma elemanlarının üretildiği ve satıldığı atölyeleriyle ve dükkânlarıyla ünlü bir semttir. Bölgedeki ekonomik faaliyetlerden dolayı firmaların kurduğu ilişkiler ağı, bir mahalle-ye dönüşmüştür. Firmalara işbölümü ve rekabet sağlayan bu mekânsal birliktelik, Şişhane Meydanı'ndan Haliç'e, Bankalar Caddesi'ne ve Galata kulesine doğru giden sokaklarda yoğun bir şekilde gözlenmektedir. (Şekil-5)

Şekil 4. Yıllara göre Karaköy ve Galata'da aydınlatmacıların yoğunlaştığı alanlar (İstanbul Telefon Rehberlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.)

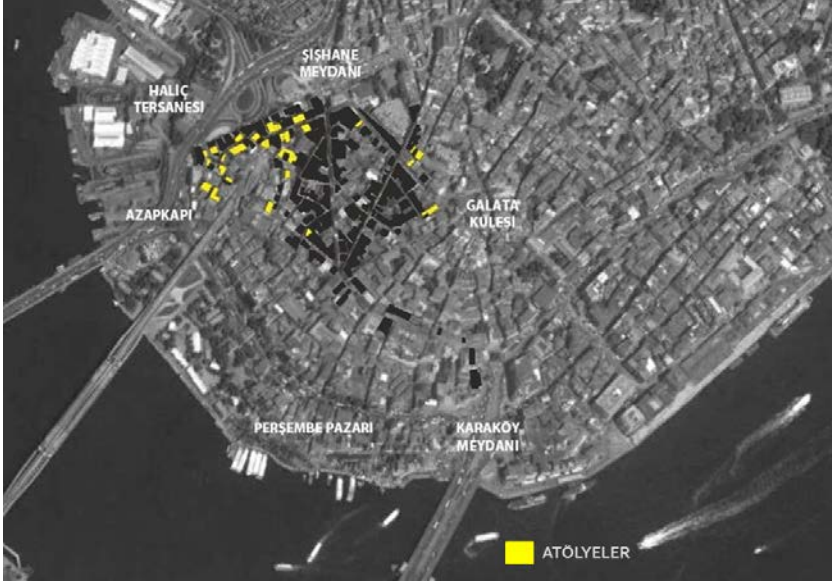
Şekil 5. Şişhane Bölgesi'ndeki aydınlatma atölye ve dükkânlarının yeri (Kasım,2016)

Bölgede tersanenin varlığı nedeniyle hammadde olarak pirinç malzemenin bulunması üretim için başlangıç teşkil etmiştir. Yakınında ticari ilişkiler kurabileceği Perşembe Pazarı, hırdavatçılarıyla birlikte burayı üretimin desteklendiği bir merkez yapmıştır. Bununla birlikte kuzeyinde bulunan Pera'nın, dönemin kozmopolit kimliğini barındıran konut yoğun bir bölge olması o dönem talebin fazla olduğunu düşündürmektedir. Dolayısıyla bu durum Şişhane Bölgesi'ndeki aydınlatmacıların hammadde temini, üretim ve satış faaliyetlerini gerçekleştirmek için stratejik bir konum seçtiğini göstermektedir.

Şişhane Bölgesi ve çevresindeki atölyelerde daha çok müşteriye özel imalat, parça imalatı ve birleştirme işi yapılmaktadır. Üretim şekilleri avize, metal, cam, akrilik, abajur, tel, torna, baskı, ahşap, montaj, reklam, pantograf, boya vb. olarak kendini göstermektedir. Üretim süreci, bu farklı atölyelerin ve dükkânların birbiriyle kurduğu ilişkiler sonucu gerçekleşmektedir. Sözü geçen firmaların sokaklarda birbirine yakın yer seçmesiyle bir mahalle oluşturduğu görülmektedir.

Bölge incelendiğinde sektörün kendi içinde 3 farklı şekilde yerleştiği görülmektedir. Aydınlatma elemanı satış ve üretiminin bir arada olduğu firmalar çoğunlukla Azapkapı ve Haliç Tersanesi'ne yakın olarak ara sokaklarda bulunmaktadır. (Şekil-6) Sadece aydınlatma elemanı satışının gerçekleştiği dükkânlar Azapkapı-Şişhane, Şişhane-Galata gibi ana

akslarda ve Okçu Musa Caddesi üzerinde yerleşmiştir. Daha çok parça, led, kablo gibi malzemeler satan tedarikçiler ise Bankalar Caddesi ve Galata Kulesi'ne doğru ara sokaklarda yer almaktadır. (Şekil-7)

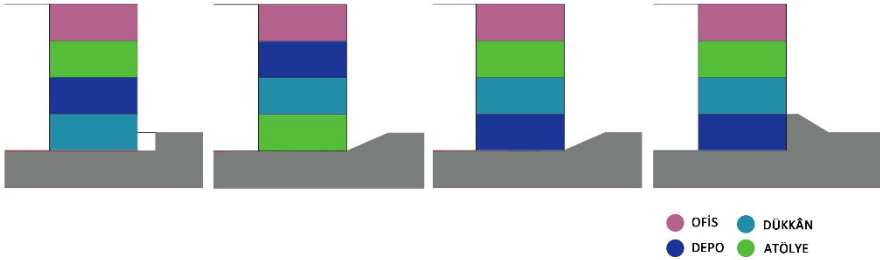

Şekil-6: Şişane Bölgesi ve çevresindeki atölyeler (Kasım,2016)

Şekil 7. Şişane Bölgesi ve çevresindeki aydınlatmacıların zemin kat kullanımı (Kasım,2016)

Zemin katlarda gördüğümüz bu mekân kullanımının büyük ticari binalar olan hanlarda da düşey olarak gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Bu kullanım firmalar arası ticarete veya firma içindeki işleyişe göre değişmektedir. 3 ile 10 kat arasında yüksekliği değişen hanlarda zemin katlar genellikle dükkânlardan oluşmakta, bodrum katta bulunan depolarla desteklenmektedir. Atölye ve ofisler ise yapıların üst katında bulunmaktadır. (Şekil-8) Buradan da anlaşılacağı gibi kurulan yoğun sektörel ilişkiler mekâna yansımış ve bu yoğun birliktelik yere bir kimlik vermiştir.

Şekil 8. Hanlarda firma içi düşey mekân kullanımı

Kentsel Politikaların Şişhane Bölgesi'ne Etkisi

1970'li yıllardaki ekonomik bunalım sonrası yerel ekonominin büyümesi amacıyla kent merkezlerindeki köhneleşmiş alanlarda "yenileme" ve "yeniden canlandırma" adı altında çeşitli projeler uygulanmıştır (Ökten, Evren, İngin, Müftüler ve Kandemir, 2012). Bu projeler aracılığıyla kent merkezleri ve yoksul mahallelerin iyileştirilmesi, merkezi yönetimlerin önceliği haline gelmiş, daha çok toplumsal sorunlara duyarlı ve alan odaklı projeler geliştirilmiştir (Ercan, 2012).

1980'lerde küreselleşmenin ve neoliberal politikaların etkisiyle kentsel mekânlar sermaye sağlamak amacıyla küresel pazara sunulmaya başlanmıştır. Geniş mekânlarda kamu yararından çok yatırımcısının kârını ön plana çıkararak çeşitli projeler dönüşümü kolaylaştıran araçlar olarak kullanılmıştır. Bu projelerle kente hem potansiyel yatırımcı, hem de turist çekmek amaçlanmıştır. Genellikle mekânda var olan toplumsal yapı önemsenmeden hazırlanan bu tür çalışmalarda sadece fiziksel ve ekonomik sonuçlara odaklanılmaktadır. Bulunduğu mekânın bir parçası haline gelmiş kullanıcılar yerinden edilerek profil hızla değiştirilmektedir. Konut ve işyeri işlevleri de genellikle yeni gereksinimler için değiş-

tirilerek kullanımları yeniden tanımlanmaktadır. Kamu-özel ortaklıkları tarafından nasıl uygulandığına bakılmadan gerçekleştirilen bu projeler, toprak değerlerinin hızla artmasına neden olmakta ve böylelikle "soyulaştırma" gerçekleştirilmektedir. Özellikle tarihi kent dokuları içerisindeki alanlara mevcut birikimleri yok sayılarak, 'soyulu imgeler' yüklenmekte ve bu durum kent kimliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Kentsel mekânın sermaye birikimi açısından ön plana çıkarılması aynı zamanda onun meta haline gelmesine neden olmaktadır.

Kent merkezlerindeki köhneleşmiş alanların ve tarihi öneme sahip mimarinin yeniden keşfi, kültür ve eğlence aktivitelerinin düzenlenmesi için gerekli zemini hazırlamıştır (Şen, 2006). Sanayinin merkezde yer aldığı kentlerde yeni mekân ihtiyaçları doğmuş, boşalan endüstri tesisleri, liman ve tersaneler, yeniden kullanım gereksinimiyle dönüşmeye başlamıştır (Tolga, 2006). Bu kentsel mekânlar, seyahat, kültür ve eğlence alanlarındaki yeni tüketim alışkanlıklarının bir parçası olarak şekillenmiştir. Böylece, gayrimenkul odaklı yaklaşımına bir alternatif olarak kültür temelli bir canlandırma yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Üretimin sanayiden hizmet sektörüne kayması yeni toplumsal oluşumları da beraberinde getirmiştir. Kent merkezlerinin eski canlılığını kazanması için kültür temelli bir kent ekonomisinin yaratılması hedeflenmiştir.

Türkiye'de 1980 yılı ve sonrası birçok farklı uygulamada olduğu gibi turizm faaliyetlerinde de çeşitli düzenlemelerin yapıldığı bir dönem olmuştur. 1982 yılında 2834 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu yürürlüğe girmiş ve devlet, bu alanda özel sektörün teşvik edilmesini amaçlamıştır. Bu kanun ile İstanbul'un tarihi merkezlerindeki birçok bölge "turizm alanı" olarak ilan edilmiştir. Bu kanunun, turizm alanı ilan edilen bölgelerde çeşitli ölçeklerde planlar yapmaya ve yaptırmaya, kimseye bağlı olmadan onaylamaya ve tadil etmeye bakanlığı yetkilendirmesi (Enlil ve Aksoy, 2011, s. 218) yani doğal ve tarihi alanlardaki planlama yetkilerini yerel yönetimlerden alıp merkezi yönetimlere vermesi çeşitli tartışmalara neden olmuştur. 2003 yılında çıkarılan 4957 sayılı kanun ile 1982 kanununda geçen "turizm alanları" gibi sözlerin yerine "kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri" ibaresi kullanılmıştır. Ancak bu kanun söz konusu bölgelerde yerel planlara göre daha fazla yapılaşma hakkı verdiğinden, korunması gereken sit alanlarında kullanıldığında tartışmalı bir hale gelmiştir. Bu şekilde gerçekleştirilen birçok turizm yatırımının mekânsal planlama, koruma, sürdürülebilirlik kavramlarıyla çelişmesi ve İstanbul'un tarihi ve doğal miras alanlarını tehdit

etme olasılığı taşıması eleştirilere neden olmuştur (Enlil, Dinçer, Evren ve Seçkin, 2011).

2009 yılında 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın onaylanmasıyla, kapsamlı bir yapısal dönüşüm geçirmesi gerektiği belirtilerek İstanbul'a yeni bir vizyon öngörülmüştür. Bu vizyon; "Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bilgi toplumuna dönüşen yaşam kalitesi yüksek bir İstanbul" şeklinde tanımlanmıştır. Ekonomik gelişmeler ile tarihi ve kültürel miras arasındaki ilişkinin anlaşılması ve "kentsel koruma" anlayışı öne çıkan konular haline gelmiştir. Ancak bu planda her ne kadar kentsel mekânı fiziksel ve ekonomik yönlerinin yanında çevresel ve toplumsal boyutları ile birlikte ele alınması gerektiği belirtilse de uygulamalar bu şekilde gerçekleşmemiştir.

Planda, sanayi sektörünün azaltılması ve ağırlığın hizmetler alanında bilgi ve teknolojiye dayalı üst düzey hizmetlere (finans, bilişim, kültür ve turizm) verilmesi belirtilmiştir. Bu bağlamda plan, küçük üretimin kent içinden kent dışına taşınması konusunu da içermektedir. Ancak bu yer değiştirmeye zorlayan koşullar içinde zanaatkarlar özel olarak değerlendirilmelidir. Zanaatkarlığı ustaların bilgiyi kuşaktan aktardığı bir üretim süreci içerisinde gerçekleşen kültürel bir değer olarak görmek gereklidir. Onlar, yıllarca bulunduğu mekânla bütünleşmiş ve diğer aktörlerle bir araya gelerek bir üretim bölgesi oluşturmuştur. Bu bağlamda kültürel bir mekân olarak nitelendirilebilen ve tarihi kent merkezinde yer seçen zanaat bölgelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için taşınması yerine bulunduğu yerde korunması önem taşımaktadır. Ancak, sözü geçen kurumlar tarafından kabul gören kanunların sürdürülebilir ve korumacı tedbirler almadığı görülmüştür. Bu noktada turizm planlamalarında yasal düzenlemeler tekrar ele alınmalıdır.

Şişhane Bölgesi'ni Etkileyen Büyük Ölçekli Projeler

Küresel metropol olma amacıyla turizm ve inşaat sektörünü kentsel kalkınma aracı olarak tanımlayan politikalar sonucu Şişhane Bölgesi bugün çeşitli projelerle çepeçevre sarılmıştır. (**Şekil-9**) Gerek tarihi merkezde yer alması gerekse zanaat mahallesi yapısıyla Şişhane Bölgesi, bahsedilen gelişmelerden önemli derecede etkilenmiştir.

Galata ve çevresinde planlanan projeler, bölgedeki kültürel niteliğin bir dönüşüm aracı olarak nasıl kullanıldığını ortaya koymaktadır. Hiz-

met sektöründe yaşanan büyüme tarihi kent merkezi olan Beyoğlu'nun ve çevresindeki semtlerin soylulaştırılmasına yol açmıştır. Emlak eksenli yenileme projesi olan Tarlabası Yenileme Projesi ve kıyı alanlarının düzenlenmesini amaçlayan Galataport ve Haliçport projeleri seyahat, kültür ve eğlence gibi tüketim ihtiyaçlarını karşılamak üzere kent yönetimlerinin destekleriyle oluşturulan projelerdir. Bununla birlikte Haliç Metro Köprüsü ile Haliç Tüp Geçidi gibi projelerin, soylulaştırma alanı olarak belirlenen bölgelerde ulaşımı kolaylaştırarak rantı artıracak büyük ölçekli yatırımlar olduğu açıktır. Bu projeler sırasıyla Tarlabası'nda mahalle kültürünün değişimine, İstanbul'un liman kimliğinin dönüşümüne, tarihi üretim mirasının yok olmasına, Tarihi Yarımada ile Haliç silüetlerinin bozulmasına neden olmasının yanında çevresinde de kendiliğinden dönüşümü tetiklemektedir.

Şekil 9. Şişhane Bölgesi'nin çevresindeki büyük ölçekli projeler

Turizm konusunda önemli kararlar içeren 1/1000 ölçekli Beyoğlu İlçesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı, 2010 yılında İBB tarafından onaylanmıştır. Bu planda Tarlabası Bölgesi, Cezayir Çıkamazı (Fransız Sokağı) ve Çevresi, Tophane Bölgesi, Galata Kulesi ve Çevresi, Beyoğlu Belediye Başkanlığı Binası ve Çevresi, Bedrettin Mahallesi ile Haliç Tersaneleri gibi korunması gereken önemli alanlar "özelleş-

tirme”, “kentsel yenileme” veya “turizm alanı” (THT) ilan edilerek koruma planı kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu plan doğrultusunda Şişhane Bölgesi ve çevresinde yoğunlaşan küçük üretim bölgelerindeki atölyelerin tarihi dokuya zarar verdiği ve kötü koku yaydığı gerekçesiyle taşınmasına karar verilmiştir. Bu gerekçelerle yeni üretim bölgeleri alternatif olarak sunulmuştur. Sözü geçen bölgeler site şeklinde olup kent merkezinin dışında yer almaktadır. Küçükköy’de bulunan Avizeciler Sitesi de bunlardan biridir. Bu bölge aydınlatmacılara emlak giderleri daha az olan tekil binalar sunmaktadır. Yapılan görüşmelerde firmaların birçoğunun atölyelerini, Şişhane Bölgesi’nde artan kira fiyatlarından dolayı Küçükköy’e taşıdığı öğrenilmiştir (Sevinç Aydınlatma, Galata Dekorasyon ve Anatolia Decoration, kişisel iletişim, 11 Nisan 2017). (**Resim-1**) Şişhane Bölgesi’nde kira vermektense atölyeyi Küçükköy’e taşımının daha uygun olduğunu, ulaşım masraflarının çok olmadığını belirtmişlerdir. Atölyeyi bu bölgede bulundurmak yerine dükkânda ürün teşhirine yer açmanın daha avantajlı olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca üretim mekânlarının küçük olmasının atölyelerin gelişmesi konusunda da sorunlar yarattığı vurgulanmıştır.

Beyoğlu ve çevresi, hizmet sektörünün giderek büyümesiyle kalkınma için yeni fırsatlar sunan bir bölge olarak görülmüştür. Günümüzde Galata dokusunun birer parçası olan yapılar restore edilerek veya küçük parseller birleştirip büyütülerek oteller inşa edilmekte, kafe, bar ve restoranlar giderek artmaktadır. (**Resim-2**) Yürütülen çeşitli politikalarla desteklenen bu tip mekânlar hem emlak, hem de eğlence sektörüne uygun hale getirilmektedir. Bununla birlikte İKSV ve Salt Galata gibi mekânların Şişhane Bölgesi ve çevresine yerleşmesi ve düzenledikleri kültür-sanat etkinlikleri, bölgeye alım gücü görece yüksek olan kitleyi çekerek soylulaştırmayı artırıcı bir etki yapmaktadır.

Resim 1. Taşınan ve kapanan dükkânlar-Okçu Musa Caddesi

Resim 2. Şişhane'de dönüşüm - Yolcuzaade İskender Caddesi

Son zamanlarda bölgeye vurulan en büyük darbe, Haliç Metro Köprüsü'nün yapımı olmuştur. Metro, İBB tarafından Taksim ile Yenikapı arasında bir bağlantı olarak Haliç'i geçmek üzere tasarlanmıştır. Köprü, mevcut Unkapanı Köprüsü'nün güneyinde, Azapkapı ile Unkapanı arasında yer almaktadır. Köprü, Galata'ya saplandığı bölgede mevcut Galata surları (Resim-3) ve hamam gibi birçok tarihi yapıda tahribat riskini artırdığı gibi Şişhane Bölgesi'ne atölyelerin en yoğun olduğu yerden saplanmış ve bölgede bir sınır yaratmıştır. Sonucunda çevresinde birçok

bina yıkılmış ve atölyeler boşalmıştır. **(Resim-4)** İngin (Kişisel iletişim, 17 Mart 2017), kendi firmaları olan Çelik Design'ın atölyesinin de bulunduğu hanın yıkıldığını söyleyerek, aynı binada farklı atölyelerin de bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca yıkılan hanlarda toplam 15'e yakın atölyenin olduğu ve çalışanların buradan ayrılmak zorunda kaldığı öğrenilmiştir (Arda Aydınlatma, kişisel iletişim, 11 Nisan 2017).

Resim 3. Haliç Metro Köprüsü- Galata Surları

Resim-4: Haliç Metro Köprüsü'nün Şişhane'ye Saplandığı Yer ve Yıkılan Yapılar

Bununla birlikte bir diğer mega ulaşım projesi olarak yapılması öngörülen Haliç Tüp Geçidi Projesi de bölgeye çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Kadir Has Üniversitesi'nin yanından başlayacak olan tünelin, Kasımpaşa'daki Haliç Tersanesi'nin yanından çıkması ve buradan Kasımpaşa-Sütlüce tüneline bağlanması planlanmaktadır. Ayrıca bu proje ile parklar, oyun ve spor alanları, yürüyüş yolları, etkinlik alanları gibi yeni rekreasyon ve yeşil alanlar kazandırılması düşünülmektedir. Unkapanı Köprüsü'nün kaldırılarak Perşembe Pazarı ve çevresinin rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve tarihi yapıların restorasyonu ile bölgeye insan çekmek amaçlanmaktadır. Bu düzenlemeler de Şişhane Bölgesi ve çevresinde rantı artırarak emlak fiyatlarının yükselmesine ve soylulaştırmaya neden olacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme

Kentsel politikaların etkisiyle oluşturulan büyük ölçekli projeler, Şişhane Bölgesi'nin sahip olduğu kimliği, kendine has özelliklerinden ayırarak homojenleştirmektedir. Oysa geleneksel üretimin yapıldığı bu bölge, bulunduğu mekânla bütünleşmiş bir kimlik ve yoğun üretim ilişkilerinin yaşandığı, ustanın çırağına aktardığı kültürel bir mirası barındırmaktadır. Kentin kendine özgün üretim yapısını mekânda hala okumak mümkündür ve bu yapı kentsel mekâna özgün kimliğini veren en önemli etmendirdir. Zanaatkârların bu müdahalelere karşı duruşunun kentsel ve kültürel kimliğin sürekliliğine yaptığı katkılar yanında koruma ve görünürlüğü artırma politikaları, örgütlenme, tasarım-üretim ilişkisi, kamusal sanat çalışmaları gibi katılımcı uygulamalar göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla bu bölümü söz konusu beş temel konu başlığı altında değerlendirebiliriz.

Kentsel ve Kültürel Kimliğin Sürekliliği

Şişhane Bölgesi'nin gelişimini ve dönüşümünü tarihsel süreklilik içerisinde değerlendirmek gerekirse bölgede aydınlatmacılar kimliğinin devamlılık gösterdiği söylenebilir. Bu durumun zanaatkarlığın hem ekonomik, hem de kültürel bir faaliyet olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ticari ilişkileri bir arada kalmalarını sağlarken, ustanın bilgisini ve mekânını çırağına bırakması aynı yerde kimliğin tekrar üretilmesine neden olur. Böylece bölge, üretim yapanların yaşam kültürüyle özdeşleşen, ona kimliğini hatırlatan özel bir "yer" olmuştur. Bu nedenle bölge-

nin toplumsal ve ekonomik özelliklerinin yerle bütünleşmesi üretimin iç dinamiklerinden kaynaklanmaktadır. Zanaatkâr, bulunduğu mekân ile özdeşleşmiş dolayısıyla mekân onun için anlam kazanmıştır.

Bu duruma karşın bugün Şişhane Bölgesi'nde atölyelere göre dükkânlar daha ön plandadır. Son ürünün teşhiri için kullanılan vitrinler, zanaatkârların tozlu, gürültülü, kokulu atölyelerini arka sokaklara kaydırmıştır. Emeğin görünmezliği giderek artmış ve bu vitrinler zanaatın yıllarca biriktirdiği kültürel mirasın taşıyıcısı konumuna gelmiştir. Bu değişim çevrede uygulanan turizm politikalarıyla daha da artacaktır. Zanaat tabanlı kümelenmelerde zanaatların kümeden kopuşu mekânda oluşturduğu kimliğin yok olmasına neden olabilir. Dolayısıyla üretim yapısının bütüncül işlevlerle ve mekânıyla korunarak dinamik yapısının sürdürülmesi gerekmektedir.

Koruma ve Görünürlüğü Artırma

Somut olmayan miras olarak tanımlanan zanaatlar, ekonomik kalkınmanın sağlanmasında önemli görülmektedir. Ancak turizm işleviyle zanaatların yer aldığı bölgeleri canlandırmada otel veya restoranların yapıldığı planlama çalışmaları yerine ticaret işlevini yok etme tehdidi taşımayan kültür politikaları çalışmaları, bölgeyi canlı tutmak için daha korumacı bir yaklaşım olabilir.

Söz edilen projelere karşı zanaatın zaman içinde birikmesi ve hala varlığını sürdürmesi Şişhane Bölgesi'nde önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Dolayısıyla projeler gerçekleştirilirken mevcut yaşantıyı koruma anlayışıyla mekânsal bütünlüğün yok edilmediği çözümler düşünülmelidir. Bu bağlamda üretimin niteliğini ve bölgedeki görünürlüğü artırmak amacıyla kentsel mekânın kalitesini artırmaya yönelik projeler geliştirilmelidir. Örneğin bölge yönlendirme levhaları ve bilgilendirme panolarıyla işaretlenebilir. Ancak bu çalışmayla amaçlanan Urry (1995/2015) 'nin belirttiği gibi "insanların bir araya gelmelerine yardım etmek" ve "kolektif turist bakışı"nu gerçekleştirmek değildir. Bu çalışmayla amaçlanan toplumdaki küçük ölçekli üretimin görünürlüğünün ve zanaatlara farkındalığın artırılmasıdır. Böylece hem üretim mirasının yeri ve özellikleri ile mahalle vurgulanabilir, hem de ticaretin biçimlendirdiği dokuyu izlemek mümkün olabilir.

Bununla birlikte İstanbul'da kaybolmaya yüz tutmuş zanaatlarla bağlantı kurulmasını sağlamak ve onların kent yaşamına katkısını görünür kılmak amacıyla çeşitli projeler oluşturulmaktadır. Bu projeler usta ve

atölyelerin adreslerinin haritalandırılması konusunda çalışmalar yürütülmektedir. Bu araştırmada yapılan haritalandırma çalışmalarının bahsedilen projelere bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

İstanbul'a değer katan bir zanaat kültürü olarak aydınlatma araçları üretimi, UNESCO'nun Somut Olmayan Miras Listesi içerisine alınarak korunmalıdır. Böylece kültürel mirasımızı oluşturan unsurların insanlığın ortak değeri olarak benimsenmesiyle korunması amaçlanmalıdır. İnsanları, tarihlerini korumaya sevk eden şey ise bilinçlenmedir. Bu bağlamda Şişhane Bölgesi'nde geleneksel üretimin korunması konusunda hem esnafın, hem de toplumun eğitimlerle bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Örgütlenme

Küreselleşen dünyada kentlere bakıldığında birbirine benzeyen yerleşim yerleri, insanlar ve tarzlar oluşmaktadır. Bu durum günümüzde yerel özelliklerin önemini daha çok ön plana çıkarmıştır. Böyle bir durumda bölgedeki esnaf ve yerel yönetim kurumlarının herhangi bir dönüşüm, yenileme veya yeniden canlandırma projelerinde aktif bir şekilde yer alması önemlidir. Sadece kamu-özel sektör ortaklarıyla yatırımcı ve turist çekmek amacıyla ve toplumsal yapı önemsenmeden uygulanan kentsel operasyonlar soylulaştırmaya neden olmaktadır. Dolayısıyla meslek örgütleri bu ortaklıklara katılarak sürdürülebilir bir yerel yönetişimin sağlanması için toplum tabanlı bir örgütlenme anlayışıyla geliştirilecek çeşitli kentsel çalışmalarda zanaatın mekânında yapılması konusunun benimsenmesi sağlanabilir.

Bölgedeki destekleri çeşitlendirmek ve üretimin etkinliğini arttırmak için aydınlatma üretimi ve tasarımı konusunda zanaatkâr, sanayici, tasarımcı, eğitimci ve meslek örgütü gibi farklı aktörlerin arasında iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır. Şişhane Bölgesi'ndeki geleneksel üretimin bilgi, donanım, altyapı ve işgücü kalitesinin yükseltilmesi amacıyla yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte faaliyetlerde bulunulmalıdır.

Tasarım-Üretim İlişkisi

Özellikle soylulaştırma çalışmalarından sonra birçok yaratıcı sektör atölye, ofis ve satış mekânlarını Galata kulesi çevresine taşımıştır. Zanaat birikiminden yararlanmak isteyen çeşitli endüstriyel tasarım ofisleri de bu yaratıcı sektörlerin yakınında ve Haliç'te kümelenmiştir (Okandan, 2010, s.27). Bu bağlamda Şişhane Bölgesi ve çevresinde tasarım ve üretim yapı-

lan mekânların birbirine yakın olması onlara çeşitli avantajlar sağlayabilir. Bu birliktelik sonucu üretimin etkinliği ve zanaatlara olan farkındalık artırılabilir. Ancak bu ilişki her zaman kontrol edilemeyebilir. Tasarımcı kendi işinin yanında zanaatkârın da işini yapmamalı, birlikte çalışmayı sürdürmelidir. Bu konuda hem kamu, hem de yerel yönetimin tasarım ve üreticinin buluşması ile ilgili dünya modellerinin iyi incelenmesi gereklidir.

Kamusal Sanat Çalışmaları

Son yıllarda özellikle Batı dünyasında, içinde bulunduğu mekânın katılımı ile ilişkisini farklı stratejilerle sorgulayan çeşitli sanat çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Kamusal sanat çalışmaları da bu uygulamaların başında gelmektedir. Kamusal sanat, belirli bir mekân için meydanlar, sokaklar, yeşil alanlar gibi çeşitli kamusal alanlarda yapılan sanat çalışmalarını içermektedir.

Kamusal sanat, kamusal alanda gerçekleştirilmesinden kaynaklı ekonomik, sosyal ve fiziksel dönüşümlerle yakından ilişkilidir ve bu özelliğiyle kentsel dönüşüm ve soylulaştırma süreçlerinin işlendiği çeşitli çalışmalara konu olmaktadır. McCarthy (2006) kültüre dayalı çalışmaların kentsel dönüşüme karşı sosyal bütünleşme amacı da götüğünü dolayısıyla yere bağlı kimliklerin güçlendirilmesinde kamusal sanatın önemli bir etken olduğunu belirtmektedir.

Bu yaklaşımla Şişhane Bölgesi'nde de üretim ağının görünürlüğünü artıracak çeşitli kamusal sanat pratikleri gerçekleştirilebilir. Bu çalışmalar kümelenme içerisinde, Galata'nın mevcut surlarının çevresinde, koruma anlayışıyla onların varlığını ve tarihi değerini ön plana çıkaracak şekilde gerçekleştirilebilir. Çeşitli sanatçı, tasarımcı, zanaatkâr ve kullanıcının bir arada bulunarak yere dair söylem ya da imge üretmeleri bölgenin artan turizm planlamalarına ve soylulaştırma süreçlerine karşı direnç oluşturabilir. Çalışmaların izleyiciye açık oluşu, insanlara kendilerini ifade edecekleri alanlar sunması ve proje süreçlerinin ön planda olması gibi özellikler bu tür projelerin toplumsal etki yaratmasında önemli görülmektedir.

Extended Abstract

The Impact of Urban Policies on the Transformation of Urban Identity: Şişhane District, Istanbul

*

O. Hazal Yeğenağa
Yıldız Technical University

Yasemen Say Özer
Yıldız Technical University

In order to overcome the economic depression in the 1970s, slummed areas in historical city center has been renewed and opened to global market. After 1980, urban space became the target of neoliberal policies. In order to enliven the economic activities, renovation and reconstruction projects have started in these areas and as a result a suitable environment has been emerged for qualified users in the historical city centers. Thus, the user profile changed rapidly in these spaces. Housing and workplace functions are often changed for to meet the new requirements and their use is redefined. These processes caused the displacement of poor and low-income people living in the historical center. Regardless of how these projects are invested by the public-private partnership, they pave the way for “gentrification”.

The entertainment and cultural activities has increased with the rediscovery of old city’s architecture which is slummed but has historical significance. In order to meet the new consumption habits of travel, culture and entertainment, some urban consumption places have been formed. Thus, a culture-based revitalization approach emerged as an alternative to the real estate-oriented approach of 1990s. In addition, the culture-oriented strategy of reconstruction reflects the growing importance of city centers where symbolic economics based on abstract product types such as financial instruments, knowledge and cultural and art activities, food and drink, fashion, music and tourism. This symbolic economy is associated with spaces where cultural symbols such as offices, houses, restaurants, museums and even streets are produced (Zukin, 1998).

In recent years, spaces of crafts and small-scale production have been the subject of social revitalization projects (Ökten, Evren, İngin, Müftüler ve

Kandemir, 2012). Crafts are clustered with associated production activities in specific districts and especially in historical city centers. "Tacit knowledge" among craft-based clusters is conveyed through master-apprentice relation and labor mobility. Hence, embedded knowledge constitutes an important potential for the development of these clusters (Müderri-soğlu ve Korten, 2015). For this reason, it is important to protect and sustain the urban centers along with crafts which give them their identity.

In this research, Şişhane district was chosen as a study area, which has a long trade history and it is one of the most important crafts neighbourhood in Istanbul, known as the center of the lighting market. In time, clustering of workshops, shops and wholesalers have constituted an urban texture that gives the district's specific identity. However, following tourism-oriented urban policies give rise to negative impacts on this urban texture and identity. Today, large scale projects such as Haliçport, Galataport, Tarlabası Renewal Project, Golden Horn Metro Bridge and Golden Horn Sub-sea Tunnel are forcing the workshops to move from the city center to peripheries. This study focuses on the effects of these policies and transformations threatening Şişhane district and recommends an approach to preserve the space together with the traditional manufacturing network. Emphasizing the structure of manufacturing and its role to construct the identity in the existing urban context, the paper looks for answers to the problems of urban and cultural continuity. Artisans still maintain their presence together with other actors in Şişhane and its surroundings. This is important both for themselves and for protecting urban identities against different threats caused by tourism. Therefore, it is necessary to sustain the continuity of the relationship and mutual permeation between craftsmanship and space. Within the scope of the research, firstly the strong elements which constitute the identity of Golden Horn and Galata were handled together with the layers forming Şişhane's urban identity. Then, the urban texture of the workshops forming the study area was identified and spatial relations in the district were studied in detail. Since, the workshops and shops spread into the greater region of Beyoğlu, the study is defined within the boundaries of Tersane Caddesi in the south, Refik Saydam Caddesi in the west, Büyük Hendek Caddesi, Küçük Hendek Caddesi in the north and Kemedan Caddesi in the east. In this research, mapping and site observations are the main methods to collect data in the crafts neighborhood. 15 people from the region were interviewed and documented with notes and Istanbul phone directories were scanned to find out the growing patterns of clustering in the area.

Consequently, the ever-increasing gentrification process in Şişhane and its surroundings causes many workshops and shops to be displaced or closed. These companies and craftsmen leave their places to functions that appeal to the tourism and entertainment industry such as restaurants, cafes and boutique hotels. On the other hand, Avizeciler Sitesi, which is located in Küçükköy, is offered as an alternative to Şişhane and its environs. It has been learned from interviews that many of the firms had to move to Küçükköy due to the increasing rent prices in Şişhane. The Golden Horn Metro Bridge damaged the remains of historical Galata walls and stuck into the busiest areas of the Şişhane district, causing many large commercial buildings to collapse and displacing a total of 15 workshops.

This research has several recommendations on the continuity of urban and cultural identity, to protect and increase visibility, organization, to promote design-production cooperation and public art practices. Against urban practices that cause the loss of urban and cultural memory and that disrupt historical continuity, the protectionist approach should accompany every step of planning processes. Aforementioned crafts in Şişhane should be preserved as traditional craft in UNESCO's Intangible Heritage List. Besides, it is necessary to use the orientation charts in the region to enhance the visibility and space quality of the crafts in the region. Today, various urban operations are being carried out by public-private partnerships to attract investors and tourists without worrying about recognizing the social structure. Against these operations, local administration should create a participatory atmosphere and the craftsmen should take an active role in local decision-making and planning processes. Finally, the efficiency of production should be increased by encouraging designers, producers and artists to cooperate and to create added value for sustaining urban and cultural continuity. Public art should be considered as a nexus between craftsmen, locality and urban space to promote urban and cultural continuity. Art in the public space should be carried out in which the artisan is a participant and should increase the visibility of artisan's product and process of labour. This study aims to be a source for the future research and improvement initiatives of Şişhane and for the research on other spaces of crafts in different regions.

Kaynakça/References

2634 nolu turizmi teşvik kanunu (1982, 16 Mart). *Resmi Gazete (Sayı: 17635)*. Erişim adresi:

- <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17635.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17635.pdf>
- Aksoy, A. (2009). *Silahtarağa elektrik santrali 1910-2004*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Duranay, N., Gürsel, E. ve Oral, S. (1972). Cumhuriyetten bu yana İstanbul'un planlaması. *Mimarlık*, 7, 65-118.
- Eldem, E. (2000). *Bankalar Caddesi, Osmanlı'dan günümüze Voyvoda Caddesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Enlil, Z. ve Aksoy, A. (2011). *Kültür ekonomisi envanteri İstanbul 2010*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Enlil, Z., Dinçer, İ., Evren, Y. ve Seçkin, E. (2011). *İstanbul'da kültür turizmi için yenilikçi stratejiler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ercan, M.A. (2012). Kentsel dönüşüm. M. Ersoy (Der.). *Kentsel planlama ansiklopedik sözlük içinde* (ss.223-225). İstanbul: Ninova Yayınları.
- Erden, D. (2009). *Haliç'te dönüşüm ve tarihsel süreklilik. Voyvoda Caddesi toplantıları 2008-2009*. Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul. Erişim adresi: http://www.obarsiv.com/pdf/dilek_erden.pdf
- Güvenç, B. (1991). Kentlerin kimliği ve Antalya üzerine notlar, öneriler, örnekler. *Mimarlık Dergisi*, 1, 19-28.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlaması Müdürlüğü. (2009). 1/100.000 ölçekli İstanbul çevre düzeni planı raporu. Erişim adresi: http://www.ibb.gov.tr/TR/Documents/ISTANBUL_CDP_GENEL_BILGI.pdf
- İstanbul meslekler telefon rehberi 1980-81. Ankara: P.T.T. İşletme Genel Müdürlüğü.
- İstanbul telefon rehberi 1960-61. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları A.Ş.
- İstanbul telefon rehberi 1970-71. Ankara: P.T.T. İşletme Genel Müdürlüğü.
- Jacobs, J. (2015). *Büyük Amerikan şehirlerinin ölümü ve yaşamı*. (B. Doğan, Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1961).
- Köksal, T. G.(1996). *Haliç Tersaneleri'nin tarihsel teknolojik gelişim süreci ve koruma önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (55997).
- Kuban, D. (1970). İstanbul'un tarihi yapısı. *Mimarlık Dergisi*, 5, 25-48.
- Lefebvre, H. (2015). *Mekânın üretimi*. (Çev. Ergüden, I.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Orijinal eserin yayın tarihi 1991).
- Lynch, K. (2011). *Kent imgesi*. (Çev. Başaran, İ.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1960).
- Manley, S. ve Guise, R. (1998). Conservation in the built environment. C. Greed ve M. Roberts (Der.), *Introducing urban design: interventions and responses içinde* (ss.64-86). London: Addison Wesley Longman.
- Mantran, R. (1986). *17.yüzyılın ikinci yarısında İstanbul*. İstanbul: V Yayınları.
- Mantran, R. (2001). *İstanbul tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Markoç, İ. ve Eryazıcıoğlu, M.E. (2014). Kentsel kimlik ve kentsel projeler bağlamında kimliksizleşme sorunu, İstanbul örneği. *Uluslararası Kentsel Planlama ve Mi-*

- marlık-Tasarım Kongresi'nde sunulan bildiri, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. Erişim adresi: <http://www.academia.edu/7968879>
- McCarthy, J. (2006). Regeneration of cultural quarters: public art for place image or place identity? *Journal of Urban Design*, 11, 243-262.
- Müderisoğlu, B. ve Korten, F.G. (2015). Mevcut yığılımların kümelenmeye dönüşümünde ilişkilerin mekânsal dağılımı ve yakınlık olgusu. *Planlama Dergisi*, 25(2), 107-121. Akın, N. (2011). *19. yüzyılın ikinci yarısında Galata ve Pera*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Norberg-Schulz, C. (1971). *Existence, space and architecture*. New York: Praeger Publishers.
- Ocakçı, M. ve Türk, Y.A. (2012). Kentsel kimlik. M. Ersoy (Der.). *Kentsel planlama ansiklopedik sözlük içinde* (ss.226-228). İstanbul: Ninova Yayınları.
- Okandan, G.D. (2010). *İstanbul'da kültür ekonomisini döndüren çarklardan biri: endüstriyel tasarım, temel yapısal özellikler, fırsatlar, tehditler, politika önerileri araştırma raporu*. İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010. Erişim adresi: http://istanbulkulturenvanteri.gov.tr/files/yayin/ISTANBULDA_ENDUSTRIYEL_TASARIM.pdf
- Oktay, D. (2002). The quest for urban identity in the changing context of the city: *Northern Cyprus. Cities*, 19(4), 261-271.
- Ökten, A.N., Evren, Y., İngin, A.K., Müftüler, E. ve Kandemir, H. (2012). *Zanaat eklenli canlandırma modeli 'kuyumculuk mahallesi' (Yarışma raporu)*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Erişim adresi: <http://gelecekistanbul.net/oduller/zanaat.pdf>
- Sirel, H.K. (2016). Türkiye tasarım kronolojisi: aydınlatma. 3. *İstanbul Tasarım Bienali, Türkiye Tasarım Kronolojisi* | Deneme projesi kapsamında oluşturulmuştur. Erişim adresi: http://bizinsanmiyiz.iksv.org/wpcontent/uploads/2016/11/ayd%C4%B1nlatma_tr.pdf
- T.C. Maliye Vekaleti Kira Kontratosu. (1944, 6 Temmuz). *Saint Pierre Church in Galata / Monastery koleksiyonu* (Sistem No: 000421583). Salt Araştırma, İstanbul. Erişim adresi: https://www.archives.saltresearch.org/R/-?func=dbin-jump-full&object_id=313612&silolibrary=GEN01
- Tekeli, İ. (1991). Bir kentin kimliği üzerine düşünceler. *Kent Planlaması Konuşmaları*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, 79-88.
- Tolga, H.B. (2006). *Endüstriyel alanların dönüşümü, kentsel mekâna etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası için bir dönüşüm senaryosu*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (182698).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Milli Saraylar Daire Başkanlığı. (1998). *Milli saraylar aydınlatma araçları koleksiyonu*. Erişim adresi: <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2237/200804641.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Urry, J. (2015). *Mekânları tüketmek*. (R.G. Ögdül, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1995).

Zukin, S. (1998). Urban lifestyles: Diversity and standardisation in spaces of consumption. *Urban Studies*, 35(5-6), 825-839.

Onur Hazal Yeğenağa,

2013 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünden mezun olmuştur. 2017 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimari Tasarım Programında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. İlgi ve çalışma alanları; tarihi çevrede yeni yapı tasarımı, kentsel kimlik, antik kentler ve yerel mimari üzerinedir.

- She graduated from Yıldız Technical University, Faculty of Architecture, Department of Architecture in 2013. In 2017, she received her M.Sc. degree from Yıldız Technical University, Institute of Science, Architectural Design Program. Research areas; new building design in historical areas, urban identity, ancient cities and vernacular architecture.

E-mail: hazalyegenaga@gmail.com

Doç. Dr. Yasemen Say Özer,

1980-1987 yılları arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümünde lisans ve yüksek lisans eğitimi tamamlamıştır. 1988 yılında Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Bina Bilgisi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. 1997 yılında ise Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programında doktora eğitimini tamamlamıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. İlgi ve çalışma alanları bina bilgisi, mimari tasarım, kentsel tasarım ve Kaunos Antik Kenti üzerinedir.

- Between 1980-1987 she received her B.Sc. and M.Sc. degrees from Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Architecture, Department of Architecture. In 1988, she started to work as a research assistant at Department of Building Design and Theory in Yıldız Technical University. She completed Ph.D. at Architectural Design Program of Yıldız Technical University in 1997. She is working as a lecturer at Department of Building Design and Theory in Yıldız Technical University now. Research areas: building design and theory, architectural design, urban design and Kaunos Ancient City.

E-mail: yasemensayzer@yahoo.com.tr

Not: Bu makale YTU Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım Programı'nda Doç. Dr. Yasemen Say Özer'in danışmanlığında 2017 yılında hazırlanan yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

*Aksi belirtilmedikçe şekil ve resimler 1 numaralı yazara aittir.